

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Lucie Růžičková
advokát
IČO 631 23 606
Jana Růžičky 1165/2a
148 00 Praha 4

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Zástupce

Mgr. Robert Němec, LL.M.
advokát
IČO 662 41 821
Jáchymova 26/2
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/501/2017 - 33

Praha 19. 4. 2019

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 4. 5. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 11. 3. 2005 a vydání bezdůvodného obohacení ve výši 26.991 Kč se zákonným úrokem z prodlení, o námitkách Navrhovatele ze dne 11. 9. 2018, č. j. FA/SR/ZP/501/2017 - 16, proti nález finančního arbitra ze dne 27. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/501/2017 - 14, takto:

Námitky navrhovatele, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 11. 9. 2018, č. j. FA/SR/ZP/501/2017 - 16, proti nález finančního arbitra ze dne 27. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/501/2017 - 14, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 27. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/501/2017 - 14, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy, kterou s Institucí uzavřel, pro rozpor se zákonem a neurčitost pojistné smlouvy, a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy spolu se zákonným úrokem z prodlení.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 27. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/501/2017 - 14 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr zjistil, že dne 11. 3. 2005 uzavřel Navrhovatel s Institucí pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako *Životní pojištění DYNAMIK*, s počátkem pojištění dne 12. 3. 2005 a pojistnou dobou 47 let, s pojištěním pro případ smrti nebo dožití s garantovanou pojistnou částkou v případě smrti pojištěného ve výši 100.000 Kč, s pojištěním zproštění od placení pojistného a s úrazovým pojištěním dospělých, s celkovým měsíčním běžným pojistným ve výši 400 Kč. (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění schválené představenstvem České pojišťovny a.s. dne 14. 9. 2004 pod č. j. 4 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a Doplnkové pojistné podmínky životního pojištění verze ŽP-DPP-DYK-0004 (dále jen „Doplnkové pojistné podmínky“).

Ze shromážděných podkladů vyplynulo, že pojištění sjednané Pojistnou smlouvou zaniklo s výplatou odkupného ve výši 27.505 Kč ke dni 13. 5. 2016.

V řízení finanční arbitr zjistil, že ujednání Doplnkových pojistných podmínek, konkrétně čl. 1 bod 2 odst. 1 Doplnkových pojistných podmínek o strhávání nákladů: „2.1. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně technických zásad“ a čl. 1 bod 1 odst. 5 a 6 Doplnkových pojistných podmínek, který upravuje strhávání rizikového pojistného: „1.5. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za pojištění pro případ smrti a o rizikové pojistné za další sjednaná pojištění. 1.6. Rizikové pojistné za pojištění pro případ smrti a rizikové pojistné za další sjednaná pojištění stanoví pojistitel podle pojistně technických zásad, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální zúčtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného“ jsou neplatná podle § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), protože jsou neurčitá.

Při posuzování oddělitelnosti neplatných smluvních ujednání od ostatních částí Pojistné smlouvy finanční arbitr musel v odůvodnění dovodit neplatnost Pojistné smlouvy jako celku, neboť nezjistil, že by bylo možné oddělit neplatná ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od ostatních ujednání Pojistné smlouvy, protože nedovodil vůli InSTITUTE uzavřít Pojistnou smlouvu, která by poskytovala Navrhovateli pojistnou ochranu bezúplatně.

Navrhovatel nedoložil, že určení neplatnosti Pojistné smlouvy by bylo nezbytné pro uplatnění jeho práv. Protože finanční arbitr zjistil, že pojištění sjednané Pojistnou smlouvou bylo ukončeno a Navrhovatel již není povinen hradit pojistné, nedovodil právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy ve výroku Nálezu.

Po posouzení námitek promlčení, které účastníci v řízení důvodně vznesli, a po zúčtování nepromlčených plnění stran neplatné Pojistné smlouvy finančnímu arbitrovi nezbylo než návrh Navrhovatele zamítnout, protože nezjistil, že by InSTITUTE byla povinna Navrhovateli z titulu bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy poskytnout jakékoliv plnění.

Finanční arbitr je příslušný řešit pouze spory ze životního pojištění. Navrhovatel a InSTITUTE si však v Pojistné smlouvě současně sjednali i pojištění zproštění od placení pojistného a úrazové pojištění dospělých. K řešení části sporu o platnost těchto doplnkových pojištění finanční arbitr příslušný není, a proto řízení v části týkající se pojištění zproštění od placení pojistného a úrazového pojištění dospělých podle § 9 písm. a) ve spojení s § 14 odst. 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi zastavil.

3. Námítky Navrhovatele proti Nálezu

Navrhovatel podává námítky do výroku I. a II. Nálezu.

Navrhovatel namítá, že v případě absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy jako celku nemohla být platně uzavřena ani doplnková pojištění, a proto považuje rozhodnutí finančního arbitra za nezákonné a nepřezkoumatelné, když v této části řízení zastavil. Navrhovatel argumentuje, že smlouva o doplnkovém pojištění nemůže samostatně existovat a navrhuje, aby finanční arbitr rozhodl i o neplatnosti této části Pojistné smlouvy.

Navrhovatel odmítá závěr finančního arbitra, že není dán jeho právní zájem na určení neplatnosti. Podle Navrhovatele finanční arbitr nesprávně vyhodnotil jeho povinnost vůči správci daně, protože Navrhovatel jako daňový poplatník je v případě neplatnosti Pojistné smlouvy povinen podat dodatečná daňová přiznání za jednotlivé roky, ve kterých si snižoval daňový základ o zaplacené pojistné.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nesprávně posoudil námitku promlčení, kterou v řízení vznesl, protože všechna plnění Instituce se promlčela ve dvouleté promlčecí době, a to včetně vyplaceného odkupného. Navrhovatel tvrdí, že Instituce o neplatnosti Pojistné smlouvy v okamžiku vyplácení mimořádných výběrů i odkupného věděla, a proto je nutné na promlčení nároků Instituce na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy aplikovat subjektivní dvouletou promlčecí dobu.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nesprávně posoudil skutkový stav, když nezjistil úmysl Instituce se obohatit s tím, že již dříve všechny skutečnosti, které tento úmysl prokazují, uvedl. Úmysl Instituce Navrhovatel dovozuje mj. z vědomého nesjednání výše nákladů, poplatků a rizikového pojistného v Pojistné smlouvě; z toho, že Instituce nejpozději od zveřejnění úředního sdělení České národní banky k některým informačním povinnostem ze dne 2. 5. 2012 v částce 6/2012, publikovaném dne 14. 5. 2012, věděla, že Pojistnou smlouvu uzavřela s Navrhovatelem v rozporu se zákonem a zcela vědomě zatajila nákladovou strukturu pojištění.

Navrhovatel dále namítá, že finanční arbitr v rozporu se zákonem neposoudil námitku promlčení vznesenou Institucí jako námitku vznesenou v rozporu s dobrými mravy. Navrhovatel argumentuje, že Instituce nebyla v dobré víře, když si musela být vědoma, že nesjednání nákladů a poplatků a rizikového pojistného může být důvodem neplatnosti Pojistné smlouvy. Již samotné konstatování finančního arbitra, že Instituce nesjednala řádně počáteční a správní náklady a rizikové pojistné, svědčí podle Navrhovatele o tom, že Instituce při sjednávání Pojistné smlouvy nejednala s odbornou péčí a zavinila neplatnost Pojistné smlouvy.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr vypořádal nároky stran podle § 457 starého občanského zákoníku v rozporu s platnou judikaturou a ke škodě Navrhovatele, když nejprve aplikoval námitku promlčení a teprve poté zúčtoval vzájemně poskytnutá plnění. Navrhovatel tvrdí, že nejprve je třeba provést z úřední povinnosti zúčtování všech vzájemných plnění stran a teprve poté aplikovat námitku promlčení a odkazuje na argumentaci, kterou finančnímu arbitrovi přednesl před vydáním Nálezu.

Jelikož se finanční arbitr nevypořádal se všemi námitkami Navrhovatele, považuje Navrhovatel Nález za nepřezkoumatelný a nezákonný, a proto se dovolává postupu podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu, tj. aby Nález ve výroku II. zrušil a věc znovu projednal v prvostupňovém řízení. V případě, že finanční arbitr neuzná tento postup za důvodný, navrhuje, aby výrok II. Nálezu změnil tak, že Instituce je povinna zaplatit Navrhovateli částku 26.991 Kč se zákonným úrokem z prodlení.

4. Vyjádření Instituce k námitkám Navrhovatele

Instituce odmítá tvrzení Navrhovatele, že se úmyslně obohatila na jeho úkor, neboť je přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy. Stejně tak odmítá, že by úmyslně nespecifikovala výši nákladů, poplatků a rizikového pojistného, když jejich existence vyplývá z Všeobecných a Doplňkových pojistných podmínek. Instituce argumentuje, že konkrétní výše nákladů vychází z interního nastavení pojistně matematických zásad Instituce, a v době uzavření Pojistné smlouvy neměla povinnost s těmito zásadami Navrhovatele seznámit.

Pokud jde o námitku promlčení, kterou Instituce v řízení vznesla, argumentuje Instituce, že se jednalo pouze o obranu proti právním krokům Navrhovatele, neboť je přesvědčena, že Navrhovatel jedná účelově, když o tvrzených důvodech absolutní neplatnosti musel vědět již

v okamžiku sjednání Pojistné smlouvy. Účelem námitky promlčení tedy nebylo poškodit Navrhovatele, ale zabránit poškození vlastnímu.

5. Řízení o námitkách

Zákon o finančním arbitrovi zaručuje podle § 16 odst. 1 stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu; včasné podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nálezu potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil Námitky Navrhovatele jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat sporná ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám, které účastníci řízení vznesli již v řízení před vydáním Nálezu a nedoložili je jinými podklady. Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není, stejně jako v řízení soudním, podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu. V tomto směru finanční arbitr odkazuje na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, že „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“.

Tvrzení Navrhovatele, že se finanční arbitr s některými jeho námitkami v Nálezu nevypořádal tak není pravdivé, neboť finanční arbitr v souladu s citovaným rozhodnutím Ústavního soudu svou ucelenou argumentací vypořádal námitky Navrhovatele beze zbytku. Pokud jde o Navrhovatelem žádaný postup podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu, tj. aby finanční arbitr zrušil Nález ve výroku II. a věc projednal v novém řízení, nejsou pro něj nejen splněny podmínky, ale ani jej zákon o finančním arbitrovi neumožňuje. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi může finanční arbitr nálezu pouze potvrdit nebo změnit.

Finanční arbitr vedle posouzení správnosti Nálezu vzhledem k podaným Námitkám Navrhovatele současně posoudil, zda v řízení postupoval v souladu se zákonem a ostatními právními předpisy, především zda byl k vydání Nálezu příslušný, zda nepřekročil svou pravomoc, zda v řízení postupoval v souladu s procesně-právními předpisy, zejména zda dbal a šetřil práv účastníků řízení, jednal v souladu se zásadou legitimního očekávání, nezneužil správního uvážení, účastníky řízení řádně poučoval či zda neporušil některou další ze základních zásad činnosti správních orgánů vtělených do úvodních ustanovení správního řádu, případně jestli k takovému závěru není alespoň důvodné podezření.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl dne 27. 8. 2018 Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu ukládá § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci, její složitosti žádostem o prodloužení lhůty ze strany Instituce a průběžnému doplňování argumentace ze strany Navrhovatele je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi

a zvláštními právními předpisy (§ 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, § 2 odst. 4 správního řádu).

Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi relevantními podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení, případně které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

5.1. Příslušnost finančního arbitra

V § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančního arbitra je vymezena příslušnost finančního arbitra tak, že „[k] rozhodování sporu spadajícího jinak do pravomoci českých soudů je příslušný též finanční arbitr (dále jen „arbitr“), jedná-li se o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem při distribuci životního pojištění nebo při výkonu práv a plnění povinností ze životního pojištění“.

Finanční arbitr je tedy příslušný řešit pouze spory ze životního pojištění.

Podle § 54 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), je životní pojištění pojištěním pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka. Za pojištění změny osobního postavení člověka se např. považuje svatební pojištění, pojištění narození dítěte. Pojištění pro případ úrazu nebo nemoci jsou sice stejně jako životní pojištění podkategoriemi pojištění osob, zákon o pojistné smlouvě je však upravuje samostatně v § 60 a násl. resp. § 62 a násl. Obdobnou úpravu obsahuje i § 2833 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který zákon o pojistné smlouvě (i starý občanský zákoník) s účinností od 1. 1. 2014 nahradil a který obsahuje právní definici životního pojištění v okamžiku rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí.

Pojistná smlouva, která je předmětem tohoto sporu, obsahuje životní pojištění (pojištění pro případ smrti nebo dožití) a současně pojištění zproštění od placení pojistného (které jako pojištění pro případ invalidity spadá pod pojištění pro případ nemoci, srov. § 62 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě: „V pojistné smlouvě lze dohodnout i jiné skutečnosti související se zdravotním stavem pojištěného, se kterými je spojena povinnost pojistitele poskytnout pojistné plnění“) a úrazové pojištění (srov. § 60 a násl. zákona o pojistné smlouvě). Tato neživotní pojištění konzumovala část pojistného placeného měsíčně Navrhovatelem na základě Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr není příslušný řešit platnost pojištění zproštění od placení pojistného a úrazového pojištění dospělých sjednaných v Pojistné smlouvě a není ani příslušný rozhodnout o vydání pojistného, které slouží na úhradu pojištění zproštění od placení pojistného a úrazového pojištění. Pokud by tedy v Nálezu finanční arbitr o neživotním pojištění a o pojistném zaplaceném za neživotní pojištění rozhodl, bylo by jeho rozhodnutí v této části nicotné podle § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 77 odst. 1 správního řádu, neboť by finanční arbitr rozhodl o něčem, k čemu nebyl věcně příslušný. Toto odpovídá i čl. 2 odst. 2 usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, který stanoví, že „[s]tátní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví“.

Finanční arbitr tedy rozhodl správně, když v Nálezu výrokem I. řízení v části pojištění zproštění od placení pojistného a úrazového pojištění dospělých zastavil.

5.2. K prokázání právního zájmu

Navrhovatel opakuje, že jeho právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy pramení z daňových povinností, neboť v souvislosti s Pojistnou smlouvou uplatňoval daňové zvýhodnění. Na výzvu finančního arbitra ze dne 18. 3. 2019, č. j. FA/SR/ZP/501/2017 – 27, aby Navrhovatel prokázal, že si v průběhu trvání pojištění snižoval daňový základ v souvislosti s hrazením pojistného, popř. že si navýšil příjem ve zdaňovacím období za rok 2016, kdy došlo k předčasnému ukončení pojištění, však Navrhovatel sdělil „že si v průběhu pojištění nesnižoval daňový základ“ a „že si nenavýšil příjem v roce 2016, kdy došlo k ukončení smlouvy“.

Finančnímu arbitrovi proto nezbývá než setrvat na závěrech, které podrobně rozvedl v části 5.4. Nálezu, že právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy, která již zanikla, dán není.

5.3. Úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit a námitka promlčení

Pokud jde o tvrzené úmyslné bezdůvodné obohacení Instituce, finanční arbitr opakovaně odkazuje na přílehlavé závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, ačkoliv v daném případě nešlo o spor ze spotřebitelské smlouvy, že je „nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána“.

Finanční arbitr setrvává na závěru, že v řízení nezjistil, že by se Instituce nechovala v souladu se smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události. Navrhovatel své tvrzení, že Instituce měla úmysl, ať přímý nebo nepřímý, se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, ničím nedoložil.

Finanční arbitr opakovaně odmítá jako nedůvodnou námitku Navrhovatele, že úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele lze dovodit v souvislosti s úředním sdělením České národní banky ze dne 2. 5. 2012 publikovaném dne 14. 5. 2012, když vydané úřední sdělení není způsobilé jakkoli prokázat úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele. Jak již finanční arbitr vysvětlil v Nálezu, úmyslné jednání by muselo být v konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí v řízení prokázáno, nelze jej pouze dovozovat.

Finanční arbitr uzavírá, že z předložených podkladů nevyplývá, že by Instituce uzavřela úmyslně neplatnou Pojistnou smlouvu. Dobrá víra Instituce o tom, že přijaté pojistné je jejím majetkem, tak trvá až do pravomocného rozhodnutí, že Pojistná smlouva je neplatná.

Stejně tak finanční arbitr ani po opakovaném posouzení jednotlivých Navrhovatelem tvrzených důvodů, proč by měla námitka promlčení vznesená Institucí být v rozporu

s dobrými mravy, nezjistil, že by v tomto případě nastaly výjimečné okolnosti, které by měly takovou intenzitu, aby zavadaly příčinu k odepření práva vznést námitku promlčení.

Finanční arbitr zdůrazňuje, že smyslem institutu promlčení je přispět právní jistotě (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3825/2011: „...*neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje*“).

Promlčení tedy slouží v dlouhodobých smluvních vztazích právní jistotě, mimo jiné tím, že brání tomu, aby bylo ekonomicky velmi výhodné platnost smluvního vztahu zpochybnit.

Při posuzování námitky vznesené Navrhovatelem nelze odhlédnout od toho, že on je tou stranou, která se dovolává určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení. Je tedy na Navrhovateli, aby zvážil, zda je pro něj ekonomicky příznivé domáhat se vyslovení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení nebo zda by ho takové jednání ekonomicky poškodilo, např. za situace, kdy je nepromlčená částka pojistného nižší než odkupné.

Ustanovení § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi sice stanoví, že „[ř]ízení se zahajuje na návrh navrhovatele“, nicméně žádné ustanovení zákona o finančním arbitrovi neukládá, že výsledek musí být pro navrhovatele příznivý, ba naopak podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi „[a]rbitr je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy“, tudíž výsledek řízení pro navrhovatele může být i negativní (např. navrhovatel obdrží méně než instituce nabízela smírně, navrhovatel obdrží jako vydání z bezdůvodného obohacení nižší částku než by činilo odkupné, kdyby pojistná smlouva byla platná atd.).

Finanční arbitr uzavírá, že na základě shromážděných podkladů nezjistil, že by Instituce vznesla námitku promlčení za jiným účelem, než jako obranu proti uplatněnému nároku a odkazuje na kapitulu 5.6 Nálezu.

5.4. Vydání bezdůvodného obohacení

Podle § 451 starého občanského zákoníku platí, „(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. (2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“

Podle § 457 starého občanského zákoníku platí, že „[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.“

Finanční arbitr v Nálezu dovedl, že se Instituce na úkor Navrhovatele obohatila přijatým pojistným a Navrhovatel se na úkor Instituce obohatil mimořádnými výběry a odkupným.

Finanční arbitr v Nálezu vypořádal námitku promlčení nároků Navrhovatele, kterou Instituce důvodně vznesla tak, že za mezní datum rozhodné pro promlčení stanovil den 4. 5. 2014, tj. tři roky před podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem. Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil Navrhovatelem uhrazené platby pojistného na životní pojištění od 4. 5. 2014 do 13. 5. 2016 (tj. do zániku pojištění) odpovídají částce ve výši 6.900 Kč. Finanční arbitr současně vypořádal i námitku promlčení nároků Instituce, kterou Navrhovatel v řízení důvodně vznesl, a zjistil, že nárok na vydání plnění ve formě mimořádných výběrů ze dne 31. 3. 2008 a ze dne 6. 8. 2009 je promlčený, zatímco nárok na vydání plnění ve formě odkupného ve výši 27.505 Kč poskytnutého dne 13. 5. 2016 promlčený není, protože objektivní tříletá promlčecí doba ve smyslu § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku dosud neuplynula, resp. uplynula by až 13. 5. 2019.

Po zohlednění důvodně vznesených námitek promlčení finanční arbitr zúčtoval vzájemná plnění stran neplatné Pojistné smlouvy, a protože bezdůvodné obohacení na straně Instituce

z přijatého pojistného za životní pojištění v nepromlčeném období je nižší než bezdůvodné obohacení na straně Navrhovatele z přijatého odkupného, nemohl finanční arbitr Navrhovateli z neplatné Pojistné smlouvy přiznat žádné plnění.

K námitce Navrhovatele, že je nutné na běh promlčecí doby vyplacených mimořádných výběrů a odkupného použít subjektivní dvouletou promlčecí dobu, protože Instituce o neplatnosti smlouvy musela vědět právě s ohledem na úřední sdělení České národní banky ze dne 2. 5. 2012 publikované dne 14. 5. 2012, finanční arbitr odkazuje, že Instituce do dnešního dne tvrdí, že Pojistná smlouva je platná a Navrhovateli vyplatila mimořádné výběry a odkupné právě na základě sjednané Pojistné smlouvy. Navrhovatel nijak nedoložil, že by Instituce od uzavření Pojistné smlouvy věděla o její neplatnosti, resp. že by uzavřela Pojistnou smlouvu s úmyslem se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele.

Navrhovatel shodně jako před vydáním Nálezu namítá, že při vzájemném zúčtování pohledávek je nutné nejprve na základě započtení všech vzájemných pohledávek dojít k závěru, která ze stran se obohatila, a teprve proti takto zjištěnému nároku je možné vznést námitku promlčení.

Finanční arbitr již v části 5.6. Nálezu podrobně tuto námitku Navrhovatele vypořádal i s odkazem na relevantní judikaturu. Finanční arbitr mimo jiné argumentoval rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 33 Odo 791/2005, podle kterého oběma smluvním stranám neplatné smlouvy vzniká právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení ve výši finanční částky poskytnuté druhé smluvní straně na základě neplatné smlouvy. V případě peněžitých plnění se však jedná o dvě promlčitelná práva. Toto rozhodnutí potvrzuje, že starý občanský zákoník nemá speciální úpravu promlčení pro případ neplatnosti smlouvy, a proto se na bezdůvodná obohacení vzniklá z titulu neplatné smlouvy použije ustanovení § 107 starého občanského zákoníku a na okamžik stavení promlčecí doby § 112 starého občanského zákoníku.

Starý občanský zákoník ani s ním související soudní judikatura (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 2373/2007) jakkoliv nevylučuje aplikaci promlčení při zúčtování podle § 457 starého občanského zákoníku. Starý občanský zákoník a s ním spojená judikatura (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu 28 Cdo 2327/2016) vylučuje při zúčtování námitku promlčení pouze ve vztahu k vlastnickému právu podle § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku.

Požadavek Navrhovatele, aby finanční arbitr zúčtoval veškeré vzájemné peněžité pohledávky bez zohlednění námitky promlčení, nenachází oporu v právní úpravě ani dostupné judikatuře. Pokud by takto finanční arbitr postupoval, popřel by smysl a účel institutu promlčení práva – který má věřitele motivovat uplatnit svá práva včas a nedůvodně nenavodit stav nejistoty po mnoha letech – a zejména pak skutečnost, že jednotlivá (opakující se) plnění se promlčují v samostatných lhůtách. Navrhovatelem požadovaným postupem by došlo k nedobrovolnému faktickému „plnění“ na již promlčený dluh – v situaci, kdy smluvní strana namítla promlčení a finanční arbitr nemůže ze zákona promlčené právo přiznat (§ 100 odst. 1 starého občanského zákoníku). Dlužník jistě může plnit na již promlčený dluh, neboť ten sám o sobě svým promlčením nezaniká, avšak může tak učinit pouze sám a dobrovolně – ani finanční arbitr mu nemůže autoritativně uložit povinnost plnit nevyhahatelný dluh.

Na tomto závěru proto nemůže nic změnit fakt, že finanční arbitr provádí zúčtování sám z úřední povinnosti, tedy aniž by se Instituce musela domáhat vrácení svého plnění na neplatnou smlouvu. Finanční arbitr nemůže Instituci autoritativně uložit povinnost plnit na dluh, který je nevyhahatelný.

Finanční arbitr proto opakovaně tuto námitku Navrhovatele odmítá.

6. K výroku rozhodnutí

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítaných Navrhovatelem. Po zúčtování nepromlčených plnění stran neplatné Pojistné smlouvy finanční arbitr zjistil, že nemůže Navrhovateli z titulu bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy přiznat žádné plnění.

Na základě výše uvedené skutečnosti rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*in the case, that a decision on objections has been issued, the decision acquires legal force on the day of delivery of the decision on objections – note of the financial arbitrator*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce 28egghh
Instituce – datová schránka zástupce 5pcgssn

